

Sygn. akt IV CZ 55/19

POSTANOWIENIE

Dnia 17 lipca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jacek Gudowski (przewodniczący)

SSN Władysław Pawlak

SSN Kazimierz Zawada (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku J. A.
przy uczestnictwie D. F.
o zniesienie współwłasności,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 17 lipca 2019 r.,
zażalenia uczestnika postępowania
na postanowienie Sądu Okręgowego w O.
z dnia 4 lutego 2019 r., sygn. akt I Ca (...),

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

J. A. pozostawała w konkubinacie ze S. F. od 1990 r. do 2 maja 2012 r. W dniu 2 maja 2012 r. S. F. zmarł nagle. Jedynym jego spadkobiercą został D. F., syn z małżeństwa.

J. A. złożyła wniosek o zniesienie współwłasności między nią a D. F. wielu oznaczonych rzeczy ruchomych, nabytych przez nią na współwłasność ze S. F. w czasie konkubinatu. Zażądała także m.in. zasądzenia od D. F. na jej rzecz kwoty 542.000 zł tytułem rozliczenia nakładów z jej majątku na nieruchomość, którą S. F. nabył do swojego majątku w czasie konkubinatu. Roszczenia o rozliczenie nakładów zostały początkowo wyłączone do rozpoznania w odrębnym

postępowaniu (procesowym). Postanowieniem z dnia 13 listopada 2013 r. Sąd Okręgowy nakazał jednak ich rozpoznanie w postępowaniu o zniesienie współwłasności, wytoczonym przez J. A. Postanowienie to uprawomocniło się.

Postanowieniem częściowym z dnia 14 kwietnia 2018 r. Sąd Rejonowy zasądził od uczestnika postępowania na rzecz wnioskodawczynie m.in. kwotę 219.000 zł - z oznaczonymi odsetkami ustawowymi od określonych dat - na podstawie art. 405 k.c., tytułem bezpodstawnego wzbogacenia uczestnika, będącego następstwem pokrycia przez wnioskodawczynię całej ceny nieruchomości, którą nabył konkubent. W pozostałym zakresie żądanie zapłaty przez uczestnika na rzecz wnioskodawczynie kwoty 542.000 zł Sąd Rejonowy oddalił.

Apelację uczestnika od tego postanowienia, w zakresie zasądzającym kwotę 219.000 zł i odsetki od niej, Sąd Okręgowy oddalił postanowieniem z dnia 28 sierpnia 2018 r.

Uczestnik wniósł skargę kasacyjną, w której zaskarżył postanowienie Sądu Okręgowego w części dotyczącej orzeczenia od odsetkach. Wartość przedmiotu zaskarżenia kasacyjnego określił na 114.438 zł.

Sąd Okręgowy postanowieniem z dnia 4 lutego 2019 r. odrzucił skargę kasacyjną uczestnika ze względu na jej niedopuszczalność. Wyjaśnił, że sprawa, w której uczestnik wniósł skargę, należy do kategorii spraw, w których, zgodnie z art. 519¹ § 4 pkt 4 k.p.c., skarga kasacyjna jest niedopuszczalna, jeżeli wartość przedmiotu zaskarżenia nie sięga - tak jak w skardze uczestnika - kwoty 150.000 zł.

W zażaleniu uczestnik wskazał, że odrzucenie skargi kasacyjnej nastąpiło z naruszeniem art. 519¹ § 4 pkt 4 i art. 398² § 1 k.p.c., art. 45 ust. 1 Konstytucji, art. 14 ust. 1 Międzynarodowego paktu praw obywatelskich i politycznych oraz art. 6 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. Istotą zażalenia jest twierdzenie, że w rozstrzygnięciu zawartym w postanowieniu częściowym chodzi o materię procesową, a nie o kwestię dotyczącą zniesienia współwłasności, dlatego nie ma podstaw do zastosowania w odniesieniu do tego rozstrzygnięcia art. 519¹ § 4 pkt 4 k.p.c.; powinien być zastosowany art. 398² § 1 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Na obecnym etapie postępowania jest przesądzone postanowieniem Sądu Okręgowego z dnia 13 listopada 2013 r. rozpoznanie w postępowaniu o zniesienie współwłasności, na zasadach art. 618 k.p.c. roszczenia wysuniętego przez wnioskodawczynię wobec uczestnika o zapłatę z tytułu rozliczenia środków pochodzących z jej majątku na nabycie nieruchomości, która weszła do majątku konkubenta.

W odniesieniu do sporów, które zgodnie z art. 618 § 1 k.p.c. podlegają rozpoznaniu w sprawie o zniesienie współwłasności, podobnie jak w odniesieniu do sporów, które zgodnie art. 685 i 686 k.p.c. podlegają rozpoznaniu w sprawie o dział spadku, a także sporów, które zgodnie z art. 567 § 1 i 2 k.p.c. podlegają rozpoznaniu w sprawie o podział majątku wspólnego po ustaniu wspólności majątkowej małżeńskiej - czyli w tzw. sprawach działowych - wyłania się kwestia, czy spory te, mimo objęcia ich postępowaniem o zniesienie współwłasności, dział spadku lub podział majątku wspólnego po ustaniu wspólności majątkowej małżeńskiej, zachowują swoją procesową odrębność w stosunku do tego postępowania, z tą konsekwencją, że o dopuszczalności w nich skargi kasacyjnej od postanowienia wstępnego lub postanowienia częściowego, ze względu na wartość przedmiotu zaskarżenia, rozstrzyga art. 398² § 1 k.p.c., dotyczący procesu, czy też tracą one swoją odrębność, wtapiając się w postępowanie działowe, z tym skutkiem, że o dopuszczalności w nich skargi kasacyjnej od postanowienia wstępnego lub postanowienia częściowego, ze względu na wartość przedmiotu zaskarżenia, rozstrzyga art. 519¹ § 4 pkt 4 k.p.c., dotyczący postępowań działowych.

W orzecznictwie aprobatę zyskało stanowisko uzależniające dopuszczalność skargi kasacyjnej od postanowienia wstępnego w sporze objętym postępowaniem działowym od osiągnięcia przez wartość zaskarżenia kasacyjnego progu określonego w art. 519¹ § 4 pkt 4 k.p.c., czyli kwoty 150 000 zł (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia: 26 kwietnia 2001 r., II CZ 13/01, 14 stycznia 2010 r., IV CZ 112/09, 7 grudnia 2012 r., III CSK 288/12, i 23 stycznia 2014, II CZ 101/13). Stanowisko to jest w takim samym stopniu aktualne w odniesieniu do postanowienia częściowego. Brak dostrzegalnych racji przemawiających za

różnicowaniem dostępności skargi kasacyjnej od postanowienia wstępnego i od postanowienia częściowego w sprawach działowych.

Ograniczenie dostępności skargi kasacyjnej przez ustawę zwykłą nie jest samo przez się sprzeczne z postanowieniami umów międzynarodowych wiążących Polskę, ani z Konstytucją (por. np. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego - zasada prawna - z dnia 17 stycznia 2001 r., III CZP 49/00, oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2001 r., II CZ 13/01).

Mając to na względzie, Sąd Najwyższy orzekł, na podstawie art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c., jak w sentencji.

jw